

Inhoud

Voorwoord	1
Adoptie	2
PlanetGender	3
Zelfhulpbijeenkomsten	4
Zitdagen	5
Vrijdag 3 september: 20 jaar Genderstichting	5
Verslag bijeenkomst 28 september 04	7
Lezersbrief	7
Nieuwe aanwinsten	8
Facial Feminisation Surgery (FFS) - deel 1	9
Activiteitengroep	11
Transgender Remembrance Day: 20 november	11
Film: Wild Side	12

Voorwoord

Nieuwsbrief oktober 2004, jaargang 15 nummer 4. Vers van de pers zoals dat heet. Niet dat het geen moeite gekost heeft, uw dienaar stond er de laatste 5 weken namelijk alleen voor. Collega Noémie sukkelde namelijk nog steeds met een knoert van een hernia en ziet zich noodgedwongen aan haar sofa gekluisterd. Dat ondergetekende geen superman is bleek al kort na het feest van 3 september; batterijen plat en geveld door ziekte. Het gevolg was dat wie belde ons antwoordapparaat trof. Naar ook daarna waren we minder te bereiken. Een geval van overmacht noemen ze dat. Toch onze excuses.

In deze Nieuwsbrief kunnen we u helaas nog steeds geen nieuws brengen over vorderingen rond het in februari ingediende wetsvoorstel transseksualiteit. Het is voor het ogenblik nog wat koffiedik kijken daar in de Wetstraat. Van zodra er echter nieuws is brengen we u zekere via de geijkte kanalen op de hoogte. Geduld is een schone deugd, noemt men dat...In afwachting valt het aan te raden gebruik te maken van de bestaande procedure tot wijziging van de seksregistratie in de geboorteakte (via de rechtbank dus).

Wat we u wel kunnen melden is de start van een nieuwe reeks in drie delen over FFS – Facial Feminisation Surgery. Op Tv reeds populair, nu ook meer en meer een punt van interesse voor transseksuele personen. We hebben er zelfs een nieuw boek over dat voortaan kan ontleend worden. Dit alles onder het motto 'een geïnformeerd mens is er 2 waard'.

En om al even in de nabije toekomst te piepen, onze volgende Nieuwsbrief van januari mag u verwachten nog vóór het nieuwe jaar, want dat staat alweer bijna voor de deur. In afwachting wensen we al onze lezers een evenwichtige herfstperiode toe.

Koen

Adoptie

In de vorige Nieuwsbrief las u de mogelijkheden voor transseksuele personen om kinderen van eigen genetisch materiaal te verkrijgen. In de volgende bijdrage willen we dieper ingaan op de mogelijkheid tot adoptie van kinderen.

Adoptie is een rechtshandeling waarbij op kunstmatige wijze een afstammingsrelatie tot stand wordt gebracht waar er biologisch geen is. Om hier wat meer over te weten te komen, staken wij ons licht eens op bij het Gentse adoptiecentrum (GAC). Dit centrum bemiddelt bij de totstandkoming van volle adoptie van minderjarige kinderen, ongeacht hun ras, nationaliteit of afkomst. De dienst is erkend door de Vlaamse Gemeenschap en richt zich zowel tot adoptiefouders, de adoptiekinderen als de natuurlijke ouders. De concrete werking beperkt zich tot binnenlandse adoptie van in België geboren baby's en jonge kinderen, dus ook kinderen die geboren zijn uit ouders van een andere etnische herkomst. Adoptiekandidaten zijn er minimum 25 en maximum 40 jaar oud. Ook alleenstaanden en samenwonenden kunnen er terecht. Bij alle beslissingen die worden genomen staat het kind centraal.

De begeleiding die er aan de natuurlijke ouders geboden wordt betreft doorgaans de begeleiding van de biologische moeder, hoewel ook de eventuele partner en/of ouders erbij kan/kunnen betrokken worden. Wij beperken ons hier tot de belangrijkste zaken voor kandidaat adoptiefouders.

Kandidaten dienen eerst een schriftelijke aanvraag tot adoptie in te dienen, waarna ze worden uitgenodigd voor een kennismaking- en informatiegesprek. Hierin wordt de werking van de dienst en de juridische procedure toegelicht en wordt er gepeild wordt naar de motivatie van de kandidaten.

Er wordt hen tevens gevraagd een voorbereidingscursus te volgen. De cursus heeft als doelstelling dat kandidaat-adoptanten nagaan of adoptie voor hen de juiste keuze is en dat ze inzichten verwerven in verband met de adoptieproblematiek. Daarna volgt een selectieprocedure.

Vóór de aanvang van de selectiegesprekken wordt met de dienst een bemiddelingsovereenkomst met betrekking tot de selectieprocedure afgesloten. In het kader van deze selectieprocedure hebben de kandidaten gesprekken met een arts, met een psychologe en met een maatschappelijk assistente. In deze selectiegesprekken wordt onder meer nagegaan of kandidaat-adoptanten een stabiel socio-emotioneel leven hebben. Bij kandidaten met een transseksueel verleden zal een aandachtspunt onder andere zijn of men dit transseksuele verleden reeds voldoende heeft verwerkt en of men in zijn of haar gewijzigde geslachtsrol voldoende wordt aanvaard en gesteund in de onmiddellijke omgeving. Er wordt ook een huisbezoek afgelegd door een maatschappelijk assistente. Het volledige team neemt uiteindelijk na diverse overlegmomenten een beslissing over de kandidatuur.

Bij aanvaarding van de kandidatuur wordt een tweede bemiddelingsovereenkomst ondertekend, hierin worden o.a. het definitieve rangordnummer, de prijs en de betalingsmodaliteiten vermeld.

In de loop van de procedure kunnen kandidaten een opschorting krijgen. Geselecteerde kandidaten worden opgeschort door het GAC gedurende minimum één jaar als er een adoptiekind bij hen wordt geplaatst door een andere dienst of bij de geboorte van een kind. Ze kunnen zelf ook een opschorting vragen wegens andere redenen.

Het kind wordt geplaatst bij de adoptiefouders nadat een akte 'toelating voor volle adoptie' getekend is door de natuurlijke ouder(s) bij een notaris, dit kan ten vroegste twee maanden na de geboorte (wettelijke termijn). De adoptiefouders ondertekenen daarna een adoptieakte bij de notaris. Bij volle adoptie krijgt het kind in de adoptieve familie hetzelfde statuut alsof het geboren is uit de adoptanten. Het erfrecht en het ouderlijk gezag in de familie van oorsprong verdwijnen. Het kind krijgt de naam van de adoptanten. Deze procedure bestaat uit verschillende fasen en duurt gemiddeld één jaar. Enkel minderjarigen komen in aanmerking voor volle adoptie.

In principe wordt het kind toegewezen aan de eerste kandidaat op de wachtlijst. Soms wordt er afgeweken van de rangorde als het team oordeelt dat een bepaald kind beter in een ander gezin wordt geplaatst bv. als de biologische ouders te dicht bij de adoptanten wonen. Men probeert tevens, in de mate van het mogelijke, tegemoet te komen aan verwachtingen van natuurlijke ouders bv. vraag naar 'jongere' ouders, vraag om het kind te laten dopen... Elke situatie wordt individueel bekeken.

De maatschappelijk assistente begeleidt het adoptiegezin in de periode van overdracht van het kind naar het adoptiegezin.

Wettelijk gezien kan de afstandsmoeder dus ten vroegste twee maanden na de geboorte toestemming geven tot adoptie. In afwachting van de beslissing van de natuurlijke moeder wordt het kind in een pleeggezin geplaatst. Het GAC opteert ervoor om het kind op neutraal terrein te plaatsen zodat de biologische moeder zonder druk een beslissing kan nemen.

Het pleeggezin maakt foto's en houdt een dagboek bij. Zo kunnen de adoptiefouders zich een beeld vormen van de eerste levensmaanden van hun adoptiekind.

De nazorg aan adoptanten bestaat voornamelijk uit het bieden van hulp bij het afhandelen van de juridische procedure. Verder kunnen zij en de adoptiekinderen beroep doen op de dienst om problemen te bespreken inzake het adoptiestatuut, herkomst, contact van het kind met de biologische ouders...

Meer info: www.gentsadoptiecentrum.be

Info omtrent adoptie van binnen –en buitenlandse kinderen:

www.kindengezin.be/Themas/Specifieke_onderwerpen/Adoptie/default.jsp

---

PlanetGender

Het tekst- en fotoproject Planet Gender draait op volle toeren. Heel wat lezers van deze Nieuwsbrief hebben een reeks uit de tentoonstelling kunnen bekijken tijdens de geslaagde feestelijke viering van 20 jaar Genderstichting. Wie dit gemist heeft kan een deel van de tentoonstelling na afspraak met fotograaf Marc De Clercq gaan bekijken in zijn atelier - galerie annex doka - in Gent (Ledeberg). Deze **permanente tentoonstelling** werd geopend (met een natje en een droogje) tijdens de Open Atelierdag op zaterdag 18 september 2004. U kan dus vanaf nu een deel van de steeds groeiende tentoonstelling in alle rust gaan bekijken. Afspreken kan op eenvoudig verzoek. Stuur bij voorkeur een e-mail naar info@planetgender.com. Wie niet beschikt over Internet kan Marc telefonisch bereiken op 09 231 01 58.

Planet Gender is ook te bekijken op donderdag 11 november 2004 tijdens de **Nationale Vrouwendag** in Hasselt. Meer info op www.vrouwendag.org of 02 229 38 73. Journaliste Estelle Slegers en fotograaf Marc De Clercq geven op woensdag 8 december 2004 tekst en uitleg bij het project tijdens het maandelijks feministisch café van **FC Poppesnor** in het Cultureel Centrum Berchem, Driekoningstraat 126, 2600 Berchem. De lezing begint om 20 uur. Inkom: 3,00 €. Meer info op <http://www.feminisme.be/fcpoppesnor/>.

Tot slot – maar daarom niet minder onbelangrijk – een **oproep voor deelname** als geportretteerde aan Planet Gender. Tot nu toe zette vooral transeksuele vrouwen (nieuw begrip voor MV-ers) de stap om geportretteerd te worden. Dit kan uiteraard nog steeds. Bij deze doen we een warme oproep aan **transseksuele mannen** (nieuw begrip voor VM-ers) om ook deel te nemen aan het project. We wensen zo het onevenwicht dat er aan het ontstaan is tussen geportretteerde vrouwen en mannen (om toch maar even in hokjes te denken...) weg te werken. U kan rekenen op de nodige discretie... Meer info: info@planetgender.com of 050 84 27 65 (Estelle Slegers). Planet Gender blijft ook on-line te bekijken via www.PlanetGender.com. In de loop van de maand november zit de webstek in een nieuwe jas.

Met dank aan iedereen die het project tot op heden heeft gesteund en vooral de mensen die hun verhaal hebben verteld.

Estelle Slegers

Zelfhulpbijeenkomsten

~Brussel~

Dinsdag 26 oktober 04

Vanaf 20h in :

Maison Arc – en – Ciel asbl
Kolenmarkt 42, marché au charbon, te 1000 Brussel
Polyvalente zaal in de Lollepotsstraat 3, rue de la Chauffrette (om de hoek)
Tel: 02.503.59.90

Thema: Met PlanetGender op stap over de taalgrens. In samenwerking met **Magenta** organiseren we voor het eerst een bijeenkomst in Brussel. Op deze avond wordt het foto-en tekstproject van PlanetGender in het Frans toegelicht en is er mogelijkheid om kennis te maken met gelijkgestemden uit Brussel en Wallonië en de werking van Magenta te leren kennen.

Wegbeschrijving: www.rainbowhouse.be/nl/stratenplan.htm

~Antwerpen~

Dinsdag 23 november 04

Vanaf 20h in

Atthis
Geuzenstraat 27
2000 Antwerpen

Thema: Genderactivisme. Met diverse gastspre(e)k(st)ers van de Gender Action Group (**GAG**). Wat is genderactivisme? Is het belangrijk? Waarom? Wie doet het? Hebben we er baat bij? Laat de activist in u los en haal uw spandoeken boven. Het is tijd voor (gender)actie!

Wegbeschrijving: www.genderstichting.be

~Gent~

Dinsdag 21 december 04

Vanaf 20h in

't Vosken
Sint-Baafsplein 19
9000 Gent

Thema: Transgender en geloof. Met de kerstperiode voor de deur maken we even tijd vrij om stil te staan bij ons geloof. Lies Debel schreef er zelfs een licentiaatscriptie over en E.H. Vanderhaeghen heeft vanuit zijn aalmoezeniersfunctie in het UZ Gent ervaring met transseksualiteit en geloof. Beiden komen ons deze avond 'verlichten' rond deze kwestie.

Wegbeschrijving: volg de ster naar 't Vosken of kijk even op www.genderstichting.be

Een link naar bijeenkomsten van andere organisaties in binnen -en buitenland vindt u via www.genderstichting.be onder de rubriek zelfhulpbijeenkomsten.

Zitdagen

Wanneer het bereiken van onze dienst te Gent te moeilijk is voor u, dan kunt u ons steeds vinden op volgende zitdagen:

➤ **Donderdag 7 oktober, 4 november, 2 december 04 en 6 januari 05.**

Van 14u30 tot 17u30 in
CAW Leuven
Centrum voor levensvragen, relaties en seksualiteit
Mgr. Van Wayenberghlaan 1 (2de verd.)
3000 LEUVEN

Wie met het openbaar vervoer komt, kan vanaf het station de bus richting **Gasthuisberg** nemen en afstappen aan het Sint-Jakobsplein.
Aanbellen in de inkomhal.

Een gesprek op onze zitdag in Leuven kan enkel wanneer voorafgaand een afspraak is vastgelegd met onze dienst in Gent. Gelieve de dag van afspraak en dit vóór 11 uur te bevestigen of U aanwezig zult zijn. Zoniet veronderstellen we dat Uw afspraak vervalt!

Vrijdag 3 september: 20 jaar Genderstichting

De voorbereiding van weken ver was vlot verlopen, de uitwerking van het concept eveneens, de weersgoden waren ons gunstig gezind en de locatie zag er sober maar zeer aangenaam uit. Het feestje kon beginnen! Al wat nu nog kon mislopen hadden we niet meteen meer in handen. Maar het zou wel loslopen, zo dachten we. En dat deed het ook. De klokkentoren van het kerkje achter ons voormalig klooster had nog geen halfvier geslagen of daar piepten al de eerste gasten binnen. Tijd om de voordeur wagenwijd open te zetten dus. Meteen was de toon gezet. Er kwamen voorzichtige gesprekken op gang in de binnengangen rond de tuin. Vaak ging het natuurlijk over de foto's die er aan de muur hingen. PlanetGender had immers zijn tenten tijdelijk opgeslagen aan de Oude Houtlei 124. Er waren de bekende portretten en teksten, maar die waren intussen reeds uitgebreid met heel wat nieuwe gezichten en verhalen. De zwart-wit constellatie van de foto's in samenhang met de lichtstralen van de zon die zich door het glasraam naar binnen boorden, zorgden op deze warme vrijdagmiddag voor een zeer bijzondere sfeer in onze gelegenheidslocatie. In één van de koele ruimtes wat verderop kon ook een powerpointpresentatie over de geschiedenis van de Genderstichting gevolgd worden, onderwijl genietend van een eerste glaasje. De gangen liepen stilaan vol, het geluid van de conversaties steeg navenant, de echo's in de corridors weergalmden. Het schoof zo stilaan naar vijven toe. Tijd om de lezingen met als centraal thema 'van genderproblematiek tot genderthematiek' te laten aanvangen in de voormalige eetzaal van de broeders Franciscanen. De Heer Coenegrachts, voorzitter van de raad van Beheer van het CAW Artevelde mocht de aftrap geven. Hij schetste de inbedding van de Genderstichting in het CAW en gaf toelichting bij de bijzonderheid van het gebouw waar we ons bevonden.

Daarna mocht Estelle Slegers namens haarzelf en PlanetGender het woord nemen. Estelle schetste haar eigen evolutie en hoe ze er toe gekomen was om een project als PlanetGender op poten te zetten samen met fotograaf Marc Declercq, om vervolgens het woord door te geven aan Joz Motmans. Joz kwam namens de Gender Action Group uitleggen waarom het recht op vrije genderexpressie, simpelweg een mensenrecht is. We knikten allemaal en zagen dat het goed was. Ook Dr. De Cuypere kwam vanuit haar medisch-psychiatrische wereld toelichting geven over het ontstaan en de evolutie van het genderteam Gent, hoe ze persoonlijk ook mee evolueerde en hoe ook de kijk op genderkwesties in de DSM (de bijbel van psychiaters) in de loop der jaren wijzigde. Tenslotte mochten we zelf ook nog iets zeggen over hoe de visie en werking van de Genderstichting er in de voorbije 20 jaar op veranderde. De temperatuur in de zaal die van bij aanvang reeds goed gevuld was, was intussen opgelopen tot onaantvaardbare hoogtes. Meer dan tijd dus om wat verfrissing te zoeken

in enkele koele glaasjes sprankel die we voor de gelegenheid van onze verjaardag allemaal op onze rekening lieten plaatsen. De binnentuin liep vol, de tongen kwamen los, de gesprekken vulden de ruimte, de glazen raakten leeg en werden weer bijgevuld. Oude bekenden ontmoetten elkaar, nieuwelingen maakten kennis, vrijwilligers gingen rond met een knabbeltje. De flessen raakten stilaan leeg en de buiken begonnen te grommen. Tijd om het buffet te laten aanrukken dus! Het was intussen al na zevenen. Nog steeds arriveerden gasten van heinde en verre. Meer eters dan ingeschrevenen, als dat maar goed afliep? De tafels van de binnentuin vulden zich langzaam met hongerigen en borden vol lekkers. Sommigen moesten zich noodgedwongen een plaatsje binnen zoeken om dat alles te verorberen. Er was gelukkig genoeg voor iedereen. We waren immers niet voor niets in een voormalig gebouw van een religie waar wonderbaarlijke vermenigvuldigingen niet vreemd zijn! De avond begon stilaan te vallen en de sfeerverlichting werd ontstoken. Wie nog plaats had voor een dessertje kon zich nog eens naar het buffet begeven. Intussen was het een aangename drukte in de keuken: het afwassen draaide op volle toeren. Ook het personeel aan de bar had genoeg omhanden. De witte wijn werd precies gesmaakt! Groepjes die samen zaten bestelden meerdere flessen ineens. Er werd getaterd, gelachen, gedronken, over en weer gelopen, gediscussieerd en bijgekleet. We zagen dat het goed was...

Stilaan begonnen ook de eerste gasten weer huiswaarts te keren. Sommigen moesten 's anderendaags weer werken, anderen hadden nog een lange weg voor de boeg. De diehards stoorden er zich niet aan, die voelden zich in hun element en lieten zich nog eens bijvullen. Het raakte al in de latere uurtjes. De drank begon zoetjesaan op te geraken, de theewaters hier en daar wat te hoog, de vrijwilligers stilaan moe. Aan alle mooie liedjes komt een eind. Tegen halfdrie galmden de laatste woorden door de gangen en ging de deur van onze eendagslocatie op slot. De rust keerde terug in het gebouw. Het opruimen kon beginnen, althans toch de dag erna... Al bij al een geslaagde dag, zo vonden wij en hoorden wij van velen. 'Voor herhaling vatbaar' en 'op naar het volgende jubilee' lijken ons nu nog te ver weg. Maar wie weet. Eerst gaat onze aandacht nu weer volop naar het werk van alledag. Hartelijk dank aan alle aanwezigen en vrijwilligers die fantastisch werk achter de coulissen deden. Zonder u allen zou dit feest niet geworden zijn tot wat het werd. Mersie!

Koen.

Op die avond hadden we opnieuw rendez-vous in het vertrouwde Atthis. Ditmaal stond het thema 'transitie binnen een relatie' op het programma. Vanuit de vaststelling dat geleidelijk aan meer en meer koppels beslissen om hun relatie verder samen te gaan wanneer één van de partners met een transitie start, wilden we wel eens de ervaringsdeskundigen aan het woord laten. Die vonden we in Pat en Jo. Op een vlotte en heldere manier brachten zij hun verhaal, met anekdotes en herinneringen aan de lange tijd dat ze al samen zijn. Sommige zaken hartverwarmend, andere dan weer iets pijnlijker, maar telkens weer bleek hun positieve ingesteldheid. Pat en Jo kennen elkaar al lang en reeds van in het begin van hun relatie kwam het thema transseksualiteit ter sprake. Pat vond vrouwenkleren bij Jo en dacht dat zij (toen nog hij) een ander had. Het vergde wel wat inspanningen vooraleer dit werd uitgeklaard. Het hoge woord was er uit. Toch vocht Jo nog lange tijd tegen haar vrouwelijke gevoelens. Pat probeerde Jo te steunen in haar moeilijke momenten, maar ging zeker niet gaan stimuleren. Eén van de gevolgen van die vaststelling was dat ze al snel beslisten om doelbewust niet voor kinderen te kiezen. Wat er ook mocht van komen, vooral Pat vond dat ze niet het recht hadden kinderen hier in te betrekken. Na verloop van tijd begon het toch voor beiden stilaan duidelijk te worden dat Jo iets ging moeten ondernemen om zich beter in haar vel te voelen. Het werd een beslissing tot transitie, een beslissing die ze beiden samen namen en waarbij het snel duidelijk werd dat ze elkaar wilden blijven steunen gedurende dit proces. Pat maakte van in het begin reeds duidelijk dat als zij samen verder gingen als koppel, zij ook inspraak wou hebben in hoe Jo er wel en niet kon uitzien als vrouw: ze schiepen samen een vrouwbeeld voor Jo. Zij mocht vooral geen karikatuur van zichzelf gaan worden. Een proces dat met vallen en opstaan ging. Ook over hun aanpak van de veranderingen naar de buitenwereld toe durfden ze als eens van mening te verschillen. Pat was voor een recht door zee aanpak wanneer het aankwam om eens samen als vrouwen naar buiten te komen, Jo ging eerder kiezen voor een voorzichtige outing; Jo dacht aan verhuizen en elders een nieuw leven opbouwen, voor Pat was dit uit den boze. Ze waren er voor elkaar op de momenten dat ze elkaar nodig hadden. Van vele vrienden hadden ze gedacht dat ze gingen afhaken, maar dat bleek wonderwel mee te vallen. Ook op beider werk werden geen noemenswaardige problemen genoteerd. Jammer genoeg bleek dit in minder goede aarde te vallen bij de ouders van Pat. Nog steeds niet trouwens. Op de vraag of ze elkaar ook opnieuw vonden op vlak van seksualiteit, klonk het zonder aarzelen ja. Er gaan echter wel een aantal jaren over. Gelukkig gaan ook de lichamelijke merkbare veranderingen traag waardoor er veel tijd is om te wennen en te experimenteren. Er is veel open communicatie voor nodig. En dat geldt niet alleen op seksueel vlak, maar gewoon in het algemeen. Als tips voor een succesvol continueren van een relatie gedurende een transitie van één van beide partners, noteerden we: open en eerlijke communicatie over wat je wel of niet wilt of aankunt, wederzijds respect en luisterbereidheid, een openheid van geest om de ander te begrijpen, respect voor het tempo dat beiden aankunnen en last but not least, liefde natuurlijk! We zagen de talrijke opgedaagden (koppels) vlijtig noteren en instemmend knikken. Alweer een interessante gespreksavond werd afgesloten.

Lezersbrief

Hallo,

M'n naam is X, volledig bevrijd van wat de natuur mij bij vergissing toebedeelde. Compleet in harmonie met mezelf, me perfect voelend in mijn vrouw zijn, mogen ervaren wat liefde voor een man betekent, kortom mijn leven staat nu echt wel op het goede spoor.

En toch... mag een mens nooit echt gelukkig zijn. Dat je een broer verliest in een brand, je zus van 26 door een ongeval volledig arbeidsongeschikt wordt, dat kun je met veel tijd en moed wel te boven komen. Zo'n dingen zijn inherent aan het leven. Wanneer je echter geconfronteerd wordt met wat ik zou noemen sociale onrechtvaardigheid, en zaken die verdacht veel te maken lijken te hebben met willekeur, machtswellust en kortzichtigheid, dat is iets wat aan je vel blijkt kleven.

Woede, onmacht en grote wrevel is dan nu ook een deel van mijn leven geworden. Stel je even voor; het ouderlijk huis waar je van houdt, omgeven door een prachtige sier -en moestuin, de plaats waar je hoopte eens je levensavond door te brengen; die wordt zonder veel omhaal onteigend! Op een manier die heel weinig of niets te maken heeft met wettelijkheid, sociale voorzieningen of noodzaak. Men pakt gewoon af,

zonder zich om de rest te bekommeren.

Graag en indien dat zou kunnen, zoek ik mensen die iets gelijkaardigs hebben meegemaakt en mij eventueel kunnen helpen met goede raad gebaseerd op de wettelijke mogelijkheden die ik zou hebben om gepast te kunnen reageren. U kunt mij steeds bellen op m'n GSM: XXXX

Veel lieve groetjes, X

Nieuwe aanwinsten

- *Finding the real me. True tales of sex and Gender Diversity.* T.O'Keefe & K.Fox. Jossey-Bass, San Francisco, 2003. ISBN 0-7879-6547-2. In dit boek werden verhalen genoteerd van transgendere mensen van over de gehele wereld. Het is een verzameling van verhalen over genderidentiteit en diversiteit geworden, dat kan gelezen worden als aparte verhalen, maar ook als één lang verhaal waaruit blijkt hoe gedreven mensen over de hele wereld zijn om hun eigen van manier van zijn te kunnen beleven. *In het Engels.*

- *Van top tot teen. Alles over plastische chirurgie.* Hubert Tytgat e.a. Standaard Uitgeverij, 2004. ISBN 90-02-21426-X. Hubert Tytgat is plastisch chirurg. Samen met een aantal collega's schreef hij dit boek als reactie op de oppervlakkige en commercieel getinte informatie over plastisch chirurgische ingrepen die ons heden ten dage van langs alle kanten om de oren vliegen. Het is een boek dat als bedoeling heeft potentiële cliënten te informeren over de (on)mogelijkheden van de hedendaagse plastische chirurgie. Het is dan ook geschreven in een eenvoudige en heldere taal, met veel illustraties over de meest uitgevoerde ingrepen in de esthetische heelkunde.

Video's

- *Na de diagnose.* EO – NL1, september 04. Praatprogramma van de evangelische omroep. Ditmaal hebben ze 2 koppels uitgenodigd om met hen te spreken over hun genderidentiteit en transitie. Aan tafel zitten het Nederlandse paar Laura en Ria en ook het Belgische koppel Phaedra en Ann. Het programma toont vooraf opgenomen beelden afgewisseld met studiogesprekken. Hierin getuigen de 4 gasten openlijk en eerlijk wat hun (gedeeltelijke) transitie voor hen, hun partners en omgeving betekent (heeft). Zeer gedegen uitzending!

- *De vrouw in mij (the woman in me).* Koppen – TV1, augustus 2004. Britse documentaire van de BBC waarover in een eerdere Nieuwsbrief reeds bericht. Hierin worden het leven en de bijgaande moeilijkheden getoond van 2 mannen, Jim en John, die geregeld de behoefte hebben zich als vrouw voor te doen. Nu TV1 deze reportage uitzond dus ook beschikbaar met Nederlandse ondertitels.

- *Ik ben man noch vrouw.* Stories – Canvas september 2004. Reportage van Channel 4 over mensen die het AOS – Androgeen Ongevoeligheds Syndroom hebben, waardoor intersekscondities het gevolg zijn. Een openhartige getuigenis van een aantal van hen en hun familie, over een aandoening waar al dan niet medisch behandelen nog steeds een controversiële kwestie is. Uitgezonden in 2 delen, met Nederlandse ondertiteling.

Facial Feminisation Surgery (FFS) – deel 1

Omschrijving en algemene info.

De meeste transgender mensen maken tamelijk snel kennis met de term SRS (Sex Reassignment Surgery) en beschouwen dit als het uiteindelijk doel om hun geluk te vinden. In de laatste decennia zijn echter een paar (maxilofaciaal en craniofaciale) chirurgen wereldwijd beginnen experimenteren met het combineren van hun kennis van de verschillen tussen een mannelijke en een vrouwelijke schedel en hun kennis van het reconstrueren van aangezichten (bij geboortefwijkingen of ongevallen). Dankzij hun ervaringen is het nu perfect mogelijk een echt mannengezicht te ontdoen van die typische kenmerken (o.a. hol voorhoofd, sterke afkapping boven de ogen, vierkante kin en/of onderkaken, adamsappel etc). Sterker nog, door hier en daar wat bot af te zagen of te schaven en er elders wat bij te zetten (o.a. wangen) werd het mogelijk een gezicht zelfs wat te feminiseren. Vandaar de term FFS (Facial Feminisation Surgery). Voor sommigen is dit de enige uitweg om sociaal aanvaard te worden in deze - op uiterlijk (te) strikt oordelende - maatschappij, voor anderen is het net dat extraatje om komaf te maken met een fysiek mannelijk verleden en nog beter aanvaard te worden als vrouw.

Er is een hemelsbreed verschil tussen de plastische chirurgie die vooral de huid behandelt, en FFS die vooral de beenderen van de schedel bewerkt. FFS is dus een zeer ingrijpende, onomkeerbare en blijvende ingreep waar men urenlang voor onder narcose gehouden wordt en men maanden nodig heeft alvorens volledig te genezen en er definitieve resultaten zichtbaar worden.

Hoewel veel jongere transgender personen zonder al te veel moeilijkheden en via trucjes een aannemelijk vrouwelijk evenbeeld kunnen neerzetten, lukt dit voor oudere transgenders veel minder. Het effect van testosteroone over de jaren blijft onze botten vermannelijken tot rond ons 23ste en nadien is het de zwaartekracht die ons vel laat afzakken en verfrommelen over dat mannelijk gebeente. Face-liften en dergelijke kunnen tijdelijk de situatie wat verbeteren maar zolang “het chassis” niet rechtgetrokken wordt zal er nooit een mooie “carrosserie” kunnen rondgebouwd worden.

Alhoewel sommige vrouwen een typisch mannelijk kenmerk in hun gelaat kunnen hebben, is de rest zodanig vrouwelijk dat dit geen verwarring schept. Transseksuele vrouwen echter kunnen zich door het kleinste detail vaak verraden vermits de rest van hun présence vaak ook al onduidelijkheid in het totale beeld vertoont. Bij sommige als man geboren mensen is het dus soms bijna onmogelijk om niettegenstaande kledij, pruik, make-up, aangepaste stem etc, door het leven te gaan als aannemelijke vrouw. Anderen zijn passabel op jonge leeftijd, maar rond de leeftijd van veertig wordt het steeds moeilijker die mannelijke kanten te verbergen. Nog anderen kunnen er wel mee door, maar worden regelmatig toch wel doorzien. Na FFS gebeurt dit meestal niet meer.

FFS is enorm ingrijpend, maar toch wordt er tot op heden geen psychologische begeleiding of aanbevelingen vereist, en er zijn geen indicaties dat dit op korte termijn gaat veranderen. Over die niet te onderschatten mentale gevolgen meer in deel 2 (operatie) en deel 3 (herstel) van dit drieluik.

Nu we gezien hebben wat FFS is en wie ervoor in aanmerking (kan) komen gaan we eens bekijken wat de verschillende opties zijn zowel qua tijdstip, locatie, aantal ingrepen en beperkingen. Voor sommigen is FFS een noodzaak eer ze hun RLE (real life experience) kunnen aanvangen, anderen gebruiken hun geld liever eerst om hun SRS te laten uitvoeren en zo eerder fysiek als vrouw te kunnen leven, nog anderen laten FFS pas doen op latere leeftijd. Sommigen laten het in verschillende operaties doen of splitsen het harde (bot) van het zachte (face lift) gedeelte, naar gelang hun noden en financiële mogelijkheden. FFS is niet goedkoop, prijzen variëren tussen de 6.000 en de 40.000 (!) euro naargelang wat en waar er geopereerd wordt. De meesten zijn echter overtuigd dat de verwijdering van baard en snor voltooid moet zijn eer men aan FFS begint. Daar zowel FFS als SRS langdurige narcose betekenen is het aangeraden om het aantal uren onder narcose in maanden om te zetten als minimale tussentijd tussen verschillende operaties ivm de recuperatiecapaciteiten van ons lichaam. Het gebruik van vrouwelijke hormonen kan het aangezicht (zeker op jongere leeftijden) reeds wat afronden (feminiseren) en het wordt dan ook meestal aangeraden FFS pas na een jaartje oestrogenen te laten uitvoeren.

Velen zijn van mening dat er wereldwijd slechts een handvol capabele FFS chirurgen te vinden zijn. Alhoewel er zeker duizenden chirurgen de nodige kwalificaties bezitten zijn er (anno 2004) slecht een vijftal die behalve de technische vaardigheden ook de nodige esthetische "flair" bezitten en consistent bewijsbare prestaties geleverd hebben. Gelukkig genoeg is er daarvan eentje die ook in Antwerpen opereert, namelijk Dr Noorman van der Dussen. Andere uitstekende FFS chirurgen kun je in San Francisco, Chicago, Chonburi (Thailand) en Parijs vinden. Deze lijst is niet limitatief maar deze mensen hebben genoeg tevreden klanten met voor en na foto's om een goede reputatie te staven. Vergeet niet, deze ingrepen zijn meestal eenmalig en correcties achteraf maken het meestal alleen maar erger (cfr Michael Jackson). Ieder van deze chirurgen heeft ook zo zijn eigen stijl, de ene creëert jeugdige gezichten, de andere mooie modellen met allemaal dezelfde neus, een andere maakt van jou je zuster en nog een ander maakt je onherkenbaar zonder veel te snijden maar gedurende zes maanden zie je er eerst als een opgezwollen monster uit. Het is dus aan de potentiële klanten om goed hun huiswerk te doen vooraleer met een van deze chirurgen een akkoord te maken. Bekijk foto's van geopereerden, praat met hen, luister naar de commentaren van tevreden en ontevreden klanten. Ieder van deze chirurgen is zeer goed in zijn vak, maar eentje zal altijd beter zijn voor jouw aangezicht, leeftijd of type huid. Laat je niet beïnvloeden door plaats (of bedrag). Deze operatie kan je een leven geven of - indien niet aangepast - je leven verbodden. De beste (Engelstalige) informatie over deze materie is te vinden in de besloten Yahoo groep <http://groups.yahoo.com/group/ffs-support/> waar meer dan 20.000 berichten van honderden geopereerden je een eerlijk en objectief beeld geven van de verschillende opties die je hebt.

Sommige onder ons hebben reeds genoeg aan het verkleinen (verwijderen is zo goed als onmogelijk) van hun adamsappel en wat kleine correcties (neus, kin en dergelijke). Anderen (zoals ik) hebben "the works" nodig, een verzamelwoord dat aangeeft dat een kleine tiental (standaard ?) ingrepen uitgevoerd worden tijdens één lange operatie. Het voordeel hiervan is dat er efficiënter en korter gebruik gemaakt wordt van het operatiekwartier, de totale anesthesiekosten merkkelijk lager liggen en de chirurg het makkelijker heeft om al die ingrepen op elkaar af te stemmen en zodoende een harmonischer eindresultaat te bekomen.

FFS zal bij wijze van spreken van "een gezonde boerenjongen" geen "Flairmodel" maken, maar zal indien goed gedaan de mannelijke kanten laten verdwijnen en gekoppeld aan een serieuze operatieve face lift (niet zo jonge transen) mensen er een tiental jaren jonger laten uitzien. Het gezegde "pretty boys make pretty girls" is niet uit de duim gezogen. Stel je verwachtingen niet te hoog, een goede chirurg kan van eender welk mannelijk hoofd de harde kanten verwijderen, maar eventuele schoonheid is slechts een neveneffect wat er zonder garantie bij kan komen. De meeste FFS-geopereerden worden na een paar maanden nog slechts over telefoon "gemeneerd", hun aangezicht toont duidelijk alleen nog vrouwelijke (of in het slechtste geval androgyne) kenmerken.

In deel 2 in volgende nieuwsbrief gaan we dieper in op de operatie, hoe de omgeving en modaliteiten tussen de verschillende (courante) chirurgen verschillen en de gewenste begeleiding en nazorgen kort na de operatie.

Laurence, een tevreden maar nog herstellende FFS patiënte.

Foto's van de ingreep zijn te vinden op de webstek van [Planet Gender](#)

Activiteitengroep

Beste Lezers,

Mijn naam is XXX transgender en vrouw sinds 4 jaar. Ik ben een lid van de vzw ont-dekking-s-rijzen, een organisatie die activiteiten organiseert voor mensen van alle leeftijden die op zoek zijn naar vriendschap en gezelschap. Vanuit mijn ervaring hierin, wil ik graag iets gelijkaardigs starten voor transgendere mensen. Graag wil ik activiteiten organiseren los van de bijeenkomsten van de Genderstichting. Ik zie deze activiteiten vooral gericht naar transgenders die niet zoveel contacten hebben of niet zo vaak buiten komen. Maar uiteraard is iedereen met goede bedoelingen welkom. Om mijn idee verder te verduidelijken, wil ik alle geïnteresseerden uitnodigen op een info-avond op vrijdag 29 oktober in zaal het Vosken in Gent en dat vanaf 20h.

Wil je graag langs komen, geef mij dan een seintje op XXXX of laat iets weten via de Genderstichting, zo kunnen we wat hapjes voorzien. In de hoop u op 29 oktober te mogen ontmoeten,

X

P.S.: voor het nieuwjaarsconcert van de vzw ont-dekking-s-rijzen zoek ik dringend mensen die een instrument kunnen bespelen, maakt niet uit welk. Voel je je geroepen, geef me zo snel mogelijke een seintje a.u.b. Dank.

Transgender Remembrance Day: 20 november

Op 20 november a.s. wordt wereldwijd 'The Transgender Day of Remembrance' of 'herdenkingsdag voor overleden transgenders' gehouden. Deze herdenkingsdag gaat reeds voor de 6de keer door, naar aanleiding van de dood van Rita Hester, die op 20 november 1998 werd vermoord, wellicht vanwege een haat tegen transgenders. De zaak werd nog steeds niet opgelost. De herdenkingsdag startte als een webproject en het jaar daarop volgde een wake met kaarslicht in San Francisco. Sinds dan groeide deze herdenkingsplechtigheid uit tot een wereldwijde dag ter herinnering aan alle transgendere personen die omwille van haat of vooroordeel de dood vonden.

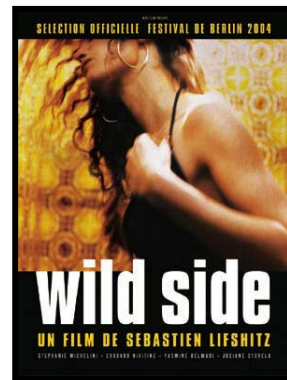
Op de website rond deze herdenkingsdag staat de motivatie voor deze dag te lezen: “ we leven in een tijd waar geweld tegenover anderen, als gevolg van haat, meer en meer voorkomt. Zeker sinds 11 september 2001. Maar zelfs nu worden moorden op transgenders als gevolg van haat, door media liever genegeerd. In het laatste decennium stierf maandelijks meer dan één persoon als gevolg van haat jegens transgenders. Met deze remembrance day willen we tegelijkertijd het grote publiek er aan herinneren dat er nog steeds veel haat en geweld is tegen transgendere mensen, maar ook rouwen om onze vermoorde transgendere medemensen. We willen niet-transgenders laten zien dat we eigenlijk niks meer zijn dan hun broers of zussen, partners, kinderen, ouders, geliefden of vrienden”.

Op de website is een lijst te vinden met namen van een driehonderdtal transgendere personen waarvan gekend is dat ze als gevolg van een haat omwille van hun transgender-zijn werden omgebracht. Er wordt verder een opsomming gegeven van steden in vooral de USA, maar ook Canada, Australië, Schotland, Italië en Frankrijk (Parijs –[Caritig](#)) waar op 20 november een herdenkingsplechtigheid wordt gehouden. Ook heel wat initiatieven die een website hebben willen deze remembrance day op een interactieve manier in de verf zetten. Ook de Genderstichting zal op deze dag zijn websitevlag halfstok hangen.

Meer info: <http://www.gender.org/remember/day/>

Film: Wild Side

Deze Frans - Belgisch - Britse productie, geregisseerd door Sébastien Lifshitz, vertelt het verhaal van Sylvie, een 32-jarige transseksuele vrouw. Ze is niet gelukkig met haar huidige leven, en speelt soms met het idee er voorgoed een eind aan te maken. Op een avond ontmoet ze Mikhail, een Russische immigrant zonder verblijfsvergunning. De man is meer dan gewoon geïnteresseerd in Sylvie, maar die is al samen met Jamel, een Noordafrikaanse dertiger die zijn kost verdient als toilettenhoer. Sylvie kan niet kiezen tussen hen beiden, en wil dat ook niet, dus beslist het drietal gewoon verder te doen als een trio. Op een dag krijgt Sylvie het bericht dat haar moeder ernstig ziek is. De drie beslissen hun hectische leven in Parijs achter zich te laten, en trekken naar het verlaten mijnstadje van Sylvies jeugd om er voor haar moeder te gaan zorgen. De tederheid waarmee ze elkaar en Sylvies moeder behandelen staat in fel contrast met de flash-backs uit hun verleden. Bij de dood van de moeder wordt duidelijk dat de tijd die het drietal in het mijnstadje heeft doorgebracht, hun kijk op het leven grondig heeft veranderd.

(Bron: <http://users.pandora.be/2escape/cartoons/films/week3-film-sept/wildside.htm>)

Deze film speelt sinds 15 september in cinéma Lumière in Brugge, Sphinx in Gent, Cartoons in Antwerpen, Arenberg Brussel en Le Churchill in Luik. De meningen over de film zijn (als gewoonlijk) verdeeld. Zelf vonden we nog niet de tijd deze prent te gaan bekijken. Wie dat wel al deed of van plan is te gaan zien, mag ons gerust zijn of haar recensie doorsturen.

Wetenswaardig nieuws uit binnen- of buitenland, nieuwe publicaties omtrent gender, lezersbrieven of oproepen, mogen steeds aan het adres van de Genderstichting gestuurd worden, bij voorkeur per e-mail naar genderstichting@artefvelde.be, gefaxt op 09.223.75.70, op diskette formaat Word voor Windows compatibel, of per post. Voor de volgende nieuwsbrief graag Uw bericht binnen tegen 15 december 2004. De Genderstichting behoudt zich het recht voor teksten aan te passen voor publicatie.